

วารสารราชบัณฑิตยสถาน

วารสารราย ๓ เดือน

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สันต์ วิจารณ์สุนทร
รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี
คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

นายกฯราชบัณฑิตยสถาน
ประธานสำนักศิลปกรรม
ราชบัณฑิต

ประธานคณะกรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร.รินฤทัย สัจจพันธุ์

ภาควิชาอักษร

คณะกรรมการ

ศาสตราจารย์วิบูลย์ ลี้สุวรรณ

ราชบัณฑิต

นายวินัย ภูระหงษ์

ภาควิชาอักษร

ศาสตราจารย์ ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต

ภาควิชาอักษร

รองศาสตราจารย์มาลีทัต พรหมทัตตเวที

ภาควิชาอักษร

กองบรรณาธิการ

นางสาวศิริพร อินทรเชียรศิริ

ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม

นางทิพาภรณ์ ธารีเกษ

นักวรรณศิลป์ชำนาญการ

นางชวนพิศ เซวาน์สกุล

นักวรรณศิลป์ชำนาญการ

นางสาวกุลศิรินทร์ นาคไพจิตร

นักวรรณศิลป์ชำนาญการ

นางสาวศยามล แสงมณี

นักวรรณศิลป์ชำนาญการ

ผู้จัดการ

นางนัยนา วราอัศวปติ

เลขานุการกรม

The Journal of the Royal Institute of Thailand

Quarterly Journal

ADVISORY BOARD

Santhad Rojanasoonthon	<i>President of the Royal Institute</i>
Pinyo Suwankiri	<i>President of the Academy of Arts</i>
Khunying Kullasap Gesmankit	<i>FRI</i>

EDITOR-IN-CHIEF

Ruenruthai Sujjapun	<i>AFRI</i>
---------------------	-------------

EDITORY BOARD

Viboon leesuwan	<i>FRI</i>
Vinai Bhurahongse	<i>AFRI</i>
Cholada Ruengruglikit	<i>AFRI</i>
Malithat Promathatavedi	<i>AFRI</i>

DEPARTMENTAL STAFF

Siriporn Intarachiensiri	<i>Director of Arts Division</i>
Thipaporn Thareegate	<i>Literateur, Professional Level</i>
Chuanphis Chaosakun	<i>Literateur, Professional Level</i>
Kulsirin Nakpaijit	<i>Literateur, Professional Level</i>
Sayamol Sangmanee	<i>Literateur, Professional Level</i>

MANAGER

Naiyana Vara-Asvapati	<i>Secretary of the Royal Institute</i>
-----------------------	---

วารสารราชบัณฑิตยสถาน

The Journal of the Royal Institute of Thailand

ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๗

Volume 39 Number 3 Jul-Sep 2014

บทเห่ถวายพระพร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

อาศิรวาท สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

ประธานคณะบรรณาธิการแถลง

สำนักศิลปกรรม The Academy of Arts

อิทธิพลสำคัญต่อการสร้างสรรค์ศิลปะ

วิทย์ พิณคันเงิน

๑

เรือนเครื่องสับ

ภิญโญ สุวรรณคีรี

๘

ความสับสนในงานสถาปัตยกรรมไทย

สมใจ นิมเล็ก

๑๘

การก่อสร้างอาคาร

มติ ตั้งพานิช

๓๘

พินิจกามิกศิลป์

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ

๕๕

อนุสาวรีย์นักโทษการเมืองที่ไม่มีใครรู้จัก

นนทิวรรณ จันทนะผะลิน

๖๙

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและศิลปะสมัยใหม่

วิรุณ ตั้งเจริญ

๗๖

นโยบายการตั้งถิ่นฐานระยะยาวของประเทศไทยกับผลกระทบจากภัยธรรมชาติเหตุโลกร้อน

เดชา บุญค้ำ

๙๒

นาฏยทฤษฎี

สุรพล วิรุฬห์รักษ์

๑๐๓

ความเกี่ยวข้องกันของศิลปะประเพณีศิลป วินัย ภูระหงษ์	๑๓๗
คำนำหน้าชื่อบุคคล-คำนำหน้าคำนามย่อ กาญจนา นาคสกุล	๑๗๐
อักษรไท : มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและเครื่องมือสืบทอดพระพุทธศาสนาของคนไท ประคอง นิมมานเหมินท์	๑๘๔
ไตรภูมิกับอาเซียน คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ	๑๙๙
ปณิธานสำหรับ : บทละครเรื่องอิเหนาอีกสำนวนหนึ่งของไทย ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต	๒๑๔
สุภาชิตศรีสวัสดิ์ : คำสอนกุลบุตรผู้ศึกษาในสำนักสงฆ์ โชษิตา มณีใส	๒๓๘
วัฒนธรรมการสร้างและที่มาของแนวความคิดของวรรณกรรมทักษิณ ชวน เพชรแก้ว	๒๖๗
นวนิยายสะท้อนสังคมเรื่อง Germinal จินตนา ดำรงค์เลิศ	๒๘๐
อิทธิพลของพระจันทร์กับนาฏศิลป์ไทย ไพโรจน์ ทองคำสุก	๒๙๑
๑๐๐ ปี วรรณคดีสโมสร รินฤทัย สัจจพันธุ์	๓๑๗

บทเห่ถวายพระพร
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

พระเสด็จประเวศด้าว	ภูวดล
เป็นปิ่นพฐพระภูมิพล	ผ่านเฝ้า
โดยเสด็จรอยยุคล	ทนแห่ง
ภูลสุขพสกสร้างเศร้า	โศกสิ้นทุกถิ่นสถาน
พระเสด็จจากฟากฟ้า	เป็นปิ่นพางพระนฤพาน
โดยเสด็จพระทรงงาน	ภูลสุขสรวายบานใจประชา
ทรงทนต์บำรุงราชฎี	สืบศิลปศาสตร์สรรพสาข
ผ้าทอตระการตา	ลวดลายนานาพาพิศวง
ไหมปักเป็นเรื่องเล่า	มีต้นเค้าเนาวรรณวง
แม่้นเขียนเส้นเนียนบรรจง	เข็มปักลงผจงถวาย
คร่ำทองเงินงามงด	เกินกล่าวพจน์บทรบาย
ตะกร่ำลิเพาพริ้งเพริศพราย	ชมมิวายยามไต้ยล
ศิลปาชีพที่ทรงสร้าง	เป็นทางสว่างของปวงชน
เพิ่มรายได้ให้พนจน	พันทุกขทนเพราะพระบารมี
ทรงสอนให้รักษ์ป่า	น้ำจากวนาคำทวี
ต้นน้ำลำธารนที	เลี้ยงชีวิชีพสดใส
การแสดงทรงสืบสาน	โจนพระราชทานเกียรติเกริกไกร
เลื่องชื่อสื่อแดนไตร	เลิศวิไลพิเศษสรรค์
ทรงกอปรกรณียกิจ	ประสาทประสิทธิ์สุขอนันต์
ทวยราชฎีถ้วนสุขสันต์	ทุกคืนวันเต็มทรรษา
พระคือพระเพ็ญโสม	แสงเย็นประโลมใจนรา
เลิศล้ำน้ำททยา	คือน้ำฟ้ารินธราดล
วโรกาสแปดสิบสองพรรษ	เทพอวยสวัสดิ์พิพัฒน์ผล
ทรงสับสรรพมงคล	มีพระชนม์ยิ่งยืนนง
ทรงพระเกษมสำราญ	คู่ภูบาลนานเนาจ
ปิ่นถรณ์จกวีรังศ์	ไทยจรรจงนรินทร์ ๖

ควรมิตรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารราชบัณฑิตยสถาน
(ศาสตราจารย์ ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต ร้อยกรอง)

อาศิรวาท
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗

บุญเพรงพระสังสร้าง	สมบุญ
จึงพระทรงศักดิ์อดุลย์	เด่นฟ้า
ดำรงอิสริย์วีรุพท์	เรื่องโรจน์ ยิ่งแฮ
สมเด็จพระพรจลเหล่า	โลกขรื่องสรรเสริญ
เย็นยอยศพระแก้ว	ด่าเกิง
การยุทธ์ ๖ ซ่าญเจิง	เชี่ยวชาญ
ราชกิจสิทธิ์สำเร็จ	ใจราษฎร
สมเด็จพระแรกเลิศแล	โลกพรื่องพรถวาย
ตั้งวาวรรวากย์ถ้อย	ถนิมหาลย์
ตรีดิลกรัตน์ประทาน	ทิพย์แล้ว
เกษมสุขจุ่งสำราญ	รมย์สวัสดิ์ พระเอย
สัมฤทธิ์พิชิตพรชัยแพรว	อยู่เพียงกัลปา

ควรมิตรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารราชบัณฑิตยสถาน
(รองศาสตราจารย์โจษิตา มณีใส ร้อยกรอง)

ประธานคณะกรรมการการแถลง

สำนักศิลปกรรมเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำวารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๗ นี้ เนื่องจากสำนักศิลปกรรมประกอบไปด้วยราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกที่มีความรอบรู้ในศาสตร์และศิลป์สาขาต่าง ๆ วารสารฉบับนี้จึงลงพิมพ์บทความวิชาการหลากหลายสาขา จำนวน ๑๙ บท ประกอบด้วย

บทความด้านภาษา ๒ บท คือ **“คำนำหน้าชื่อบุคคล-คำนำหน้าคำนามย่อ”** ของศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล ราชบัณฑิต ให้ความรู้เรื่องการใช้คำนำหน้าชื่อและนำหน้านาม ซึ่งมีใช้เพียงการใช้ภาษาที่ถูกต้อง แต่ต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมด้วย ส่วนบทความ **“อักษรไท : มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและเครื่องมือสืบทอดพระพุทธศาสนาของคนไทย”** ของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ประคอง นิมานเหมินท์ ราชบัณฑิต กล่าวถึงการใช้อักษรไทของเหล่าคนไทในประเทศต่าง ๆ เพื่อบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนา และพิธีกรรม อันเป็นการรักษาและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมล้ำค่าสู่อนุชนรุ่นหลัง

บทความด้านวรรณคดีมี ๕ บท บทความเรื่อง **“ไตรภูมิภากับอาเซียน”** ของคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ราชบัณฑิต ย้ำให้เห็นว่านอกจากไตรภูมิภากเป็นวรรณคดีแห่งชาติไทยแล้ว คดีไตรภูมิยังเป็นวัฒนธรรมร่วมของอาเซียนด้วย เช่นเดียวกับการรับนิทานปันทิจากมลายูมาสร้างสรรค์เป็นวรรณคดีไทย ได้รับความนิยมนอย่างสูง จึงมีผู้แต่งขึ้นใหม่หลายสำนวน บทความเรื่อง **“ปันทิมิสาหรั้ง : บทละครเรื่องอิเหนาอีกสำนวนหนึ่งของไทย”** ของศาสตราจารย์ ดร.ชลดา เรื่องรักซ์ลิขิต ภาคีสมาชิก นำเสนอบทละครเรื่องอิเหนาสำนวนหายากที่ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน **“สุภาชิตศรีสวัสดิ์ : คำสอนกุลบุตรผู้ศึกษาในสำนักสงฆ์”** ของรองศาสตราจารย์ไชยฉिता มณีโสภาคีสมาชิก นำเสนอหนังสือสุภาชิตที่เป็นทั้งคำสอนและบันทึกทางสังคมวัฒนธรรม บทความ **“๑๐๐ ปี วรรณคดีสโมสร”** ของศาสตราจารย์ ดร.รินฤทัย สัจจพันธุ์ ภาคีสมาชิก ให้ความรู้เรื่องประวัติการก่อตั้ง ระเบียบการคัดเลือกหนังสือ และบทบาทสำคัญในการยกย่องเชิดชูวรรณคดีชั้นยอดไว้เป็นแบบอย่าง โดยผู้เขียนศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิจึงเป็นข้อมูลที่ต้องการแม่นยำ นอกจากวรรณคดีไทยแล้ว มีบทความเกี่ยวกับวรรณคดีฝรั่งเศสเรื่อง **“นวนิยายสะท้อนสังคมเรื่อง**

Germinal” ของรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ดำรงค์เลิศ ราชบัณฑิต ซึ่งได้วิเคราะห์ผลงานชิ้นเอกของเอมีล ซอลา ว่ามีคุณค่าทางสังคมและคุณค่าทางวรรณศิลป์

บทความด้านสถาปัตยกรรมมี ๓ บทความ คือ **“เรือนเครื่องสับ”** ของรองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ศิลปินแห่งชาติ, ราชบัณฑิต ให้ความรู้เรื่องประเภท การใช้งาน และส่วนประกอบของเรือนเครื่องสับอย่างกระจ่างชัด บทความเรื่อง **“การก่อสร้างอาคาร”** ของนายมติ ตั้งพานิช ราชบัณฑิต ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการก่อสร้างอาคาร การออกแบบ และการบริหารจัดการ ส่วนบทความ **“ความสับสนในงานสถาปัตยกรรมไทย”** ของรองศาสตราจารย์สมใจ นิ่มเล็ก ราชบัณฑิต ผู้ล่วงลับ กล่าวถึงการเรียกชื่อองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมไทยที่ไม่ตรงกัน จุดเด่นของบทความยังอยู่ที่ภาพประกอบที่คมชัดงดงาม เป็นงานศิลปะอันเป็นฝีมือวาดของผู้เขียนบทความ

บทความด้านผังเมืองมี ๑ บทความ คือ **“นโยบายการตั้งถิ่นฐานระยะยาวของประเทศไทยกับผลกระทบจากภัยธรรมชาติเหตุโลกร้อน”** ของศาสตราจารย์เดชา บุญค้ำ ศิลปินแห่งชาติ, ภาควิชาสถาปัตย์ฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เตือนให้เห็นภัยอันตรายจากการขยายเมืองโดยไม่มีแผนรองรับ และเสนอแนะให้รัฐบาลต้องกำหนดให้มีนโยบายแห่งชาติในการพัฒนาเมืองนิเวศที่ยั่งยืน

บทความด้านศิลปะมี ๕ บทความ ศิลปะเกี่ยวกับความรักและกามารมณ์ที่ศิลปินชาติต่าง ๆ สร้างสรรค์มาแต่โบราณ ผู้สนใจเสน่ห์ของศิลปะประเภทนี้ต้องติดตามอ่านบทความ **“พินิจกามศิลป์”** ของศาสตราจารย์วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ราชบัณฑิต การสร้างสรรค์ศิลปะมิได้เกิดจากโลกภายในของศิลปินเท่านั้น แต่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งอื่น ๆ ด้วย นายวิทย์ พิณคันเงิน ราชบัณฑิต นำเสนอไว้ในบทความเรื่อง **“อิทธิพลสำคัญต่อการสร้างสรรค์ศิลปะ”** ส่วนศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ภาควิชาสถาปัตย์ฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำเสนอบทความเรื่อง **“พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและศิลปะสมัยใหม่”** พร้อมภาพประกอบงดงาม บทความเรื่อง **“ความเกี่ยวข้องกันของศิลปะประเภทมรดกศิลป์”** ของนายวินัย ภูระหงษ์ ภาควิชาสถาปัตย์ฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ดนตรี และวรรณคดี สำหรับผู้สนใจงานประติมากรรม บทความเรื่อง **“อนุสาวรีย์นักโทษการเมืองที่ไม่มีใครรู้จัก”** ของนายพนทิวรรณ จันทนะพะลิน ศิลปินแห่งชาติ, ภาควิชาสถาปัตย์ฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นบทความที่กล่าวถึงความโดดเด่นของงานประติมากรรมฝีมือผู้ช่วยศาสตราจารย์เขียน ยิ้มศิริที่ได้รับรางวัลระดับโลก

บทความด้านศิลปะการแสดงมี ๒ บท คือ บทความ “**นาฏยทฤษฎี**” ของศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ กล่าวถึงนาฏยทฤษฎีจากกรีก อินเดีย ญี่ปุ่น และรัสเซีย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการศึกษาทฤษฎีศิลปะแขนงอื่นและความรู้ต่าง ๆ ที่ต้องศึกษาร่วมกับนาฏยศิลป์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงให้สำเร็จ ส่วนบทความเรื่อง “**อิทธิพลของพระจันทร์กับนาฏศิลป์ไทย**” ของ ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก กล่าวถึงแรงบันดาลใจจากพระจันทร์ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

บทความด้านคติชนวิทยามีบทความเดียว คือ “**วัฒนธรรมการสร้างและที่มาของแนวความคิดของวรรณกรรมทักษิณ**” ของศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว ภาควิชาคติชนวิทยา ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมทักษิณในหนังสือชุดและใบลานอย่างรอบด้าน

บทความวิชาการส่วนใหญ่ในวารสารฉบับนี้มุ่งเน้นแสดงองค์ความรู้ในศาสตร์ของตน แต่บางบทความ ผู้เขียนได้เชื่อมโยงความรู้จากศาสตร์หนึ่งไปยังศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เช่น วรรณคดีกับศิลปะแขนงอื่น ๆ คติความเชื่อกับภาษา วรรณคดี และศิลปะการแสดง ฯลฯ อันเป็นธรรมชาติของวิชาการในสายมนุษยศาสตร์ ดังนั้น ผู้อ่านบทความจึงน่าจะได้รับความรู้รอบด้านและกว้างขวาง

คณะบรรณาธิการและผู้จัดทำวารสารฉบับนี้ขอขอบคุณราชบัณฑิตและภาควิชาศิลปกรรมที่อนุญาตให้นำบทความมาลงพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชน คณะบรรณาธิการเชื่อว่าผู้อ่านจะได้รับสาระประโยชน์จากบทความคัดสรรเหล่านี้ และหวังว่าจะกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนบทความวิชาการลงพิมพ์ในวารสารของราชบัณฑิตยสถาน ในโอกาสต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธุ์

ประธานคณะบรรณาธิการ

ราชบัณฑิตยสถาน

